

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82.0

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/23>

Біловус Л. І.

Західноукраїнський національний університет

Швець Т. В.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Павлішена Л. В.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

АВТОРЕФЛЕКСІЯ В АСПЕКТІ НАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стаття присвячена дослідженню авторефлексії як ключового компонента наративного дискурсу, що відіграє визначальну роль у формуванні літературного тексту. Розглянуто авторефлексію як когнітивний та психологічний процес, який впливає на структуру оповіді, жанрові особливості тексту та комунікативну взаємодію між автором і читачем. Проведений аналіз охоплює основні теоретичні підходи до поняття авторефлексії, запропоновані в межах наратології та літературної теорії, а також простежує зв'язок між авторефлексією та соціокультурним контекстом, що визначає її варіативність у літературних практиках.

Окрему увагу приділено метанаративним стратегіям, інтертекстуальності та комунікативним стратегіям автора, що сприяють конструюванню наративної структури тексту. Аналізуються мовні та стилістичні засоби, які визначають специфіку авторської рефлексії в художньому тексті, а також особливості самосвідомості автора у процесі творення літературного тексту. У статті також розглядаються взаємозв'язки між авторефлексією та феноменом літературної самосвідомості, що впливає на вибір жанрових і стилістичних засобів.

Стаття пропонує огляд сучасних наукових підходів до вивчення наративної авторефлексії як багатовимірного явища, що поєднує особистий досвід автора, літературні традиції та новітні естетичні пошуки. Результати дослідження підтверджують, що авторефлексія не лише є основним елементом процесу створення літературного твору, але й виконує психологічні, соціокультурні та пізнавальні функції. Висновки роботи можуть бути корисними для подальших досліджень наративних стратегій, а також у сферах літературної критики, теорії літератури та когнітивної наратології. Крім того, отримані результати можуть бути використані у дослідженнях авторської інтенціональності та читачької рецепції, що відкриває перспективи для міждисциплінарного аналізу наративних практик.

Ключові слова: авторефлексія, наративний дискурс, метанаративні стратегії, комунікативні стратегії, літературна самосвідомість.

Постановка проблеми. Авторефлексія, як когнітивний і психологічний процес, відіграє важливу роль у конструюванні наративних структур. Вона сприяє осмисленню автором власного досвіду, його трансформації в текстову форму та взаємодії з читачем. У сучасному літературознавстві авторефлексія все частіше розглядається як метод аналізу не лише індивідуальної свідомості автора, а й колективного досвіду, що відобража-

ється у художніх творах. Водночас, незважаючи на значний інтерес до проблеми наративу, залишається відкритим питання про те, як саме авторефлексія визначає структуру оповіді, формує оповідні стратегії та впливає на жанрові особливості тексту.

Наративні дослідження, що розглядають текст через призму авторефлексії, дають змогу проаналізувати літературний твір як багатовимірний

простір, у якому перетинаються особистісний досвід автора, соціокультурні контексти та естетичні прагнення. Проте в науковій літературі досі бракує комплексного підходу, який би поєднував дослідження авторефлексії з теоріями наративу та рецепції тексту. Отже, актуальним є дослідження взаємозв'язку між авторефлексією та наративною структурою, що сприятиме глибшому розумінню літературного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що авторефлексія в наративних текстах є важливою темою сучасних гуманітарних досліджень. Зокрема, Джером Брунер (Bruner, 1991) розглядав наратив як засіб осмислення особистого досвіду, підкреслюючи його роль у конструюванні реальності та самосвідомості. Пол Рікер (Ricoeur, 1984) досліджував наратив як спосіб переосмислення часу та досвіду, акцентуючи увагу на його здатності структурувати події та відображати суб'єктивне переживання.

Також варто згадати дослідження Роя Паскаля, Джеймса Олні, Вільяма Спенгемана та Елізабет Брусс, які фокусуються на проблемах референційності та цілісності автобіографічного суб'єкта, хронологічній послідовності оповіді та традиційній взаємодії автора й читача.

Крім того, Жан Старобінський, поєднуючи засоби феноменології та психоаналізу з філологічними техніками аналізу текстів, досліджував меморативні знаки у творах Жан-Жака Руссо, що дозволило йому розкрити тропологічну сутність автобіографічної прози.

У контексті української літератури дослідження авторефлексії також набувають актуальності. Наприклад, у статті «Авторські комунікативні стратегії спілкування з читачем в сучасній українській прозі» (2017) розглядається комунікативна взаємодія автора з читачем як прояв стратегій мовленнєвої поведінки в художньому дискурсі. Кіщенко А. аналізує поняття комунікативних стратегій і тактик, а також специфіку комунікативної ролі автора, що реалізує текстово-дискурсивну категорію адресантності. Виділено основні комунікативні стратегії спілкування з читачем, зумовлені авторською інтенцією та реалізовані на структурно-композиційному та лінгвопрагматичному рівнях.

Крім того, у дослідженні «Наративний аналіз як інтерпретація розповіді» (2024) окреслено методичні аспекти наративного аналізу художнього тексту як одного з методів дослідження шкільного курсу літератури. Нестерук С. підкреслює важливість наративного аналізу для розуміння струк-

тури, змісту та значення наративів, а також для виявлення основних тем, патернів та соціальних наслідків, закладених у наративній структурі.

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що авторефлексія є важливим аспектом наративного процесу, що виявляється у комунікативних стратегіях автора та структурних особливостях тексту. Подальше вивчення цієї теми сприятиме глибшому розумінню взаємодії між автором і читачем, а також впливу авторської рефлексії на формування змісту та форми наративних творів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити вплив авторефлексії на формування наративних структур у сучасній літературі, визначити її роль у взаємодії між автором та читачем, а також окреслити методи аналізу цього феномену.

Виклад основного матеріалу. Сучасна наука демонструє виразну схильність до метааналізу, що ставить перед дослідниками складне емпіричне завдання. Використання термінів не лише в межах суміжних дисциплін, а й у віддалених науках підкреслює необхідність формування інтегративних теоретичних і методологічних засад [9; 11; 13; 19 та ін.].

Однією з платформ для об'єднання різних знань стає наратив – універсальний засіб репрезентації досвіду, інтерпретації подій, а також механізм збереження й передачі культурної та особистої пам'яті. Інтегративна спрямованість особливо помітна в наратології, де розширення дослідницького спектра за останні десятиліття набуло форми «наративного повороту» [18]. Звернення до аналізу наративу, що стало характерним для більшості гуманітарних наук, нині розглядається як складова масштабних змін у культурній структурі знання, пов'язаних із кризою модерністської епістеми [14; 18].

Так званий «наративний поворот» у сфері гуманітарних наук ставить перед дослідниками низку фундаментальних питань. Яке значення мають наративи в повсякденному житті та культурних дискурсах? Яку роль відіграють історії в збереженні та передачі культурної інформації між поколіннями? Як формується наративна пам'ять і яким способом людина реконструює свій особистісний, психологічний та соціально обумовлений досвід? Жодна окрема гуманітарна дисципліна не може дати вичерпні відповіді на ці питання. Саме тому наратологія поступово перетворюється на широку міждисциплінарну сферу досліджень, а тлумачення поняття «наратив» розширюється, охоплюючи емпіричний матеріал із галузей історії, філософії, соціології, етнографії,

маркетингу, медицини та психології. Це свідчить про виняткову значущість цього поняття для комплексу наук про людину, оскільки питання залишається незмінним: яку функцію виконують історії у нашому житті? Як через розповіді – власні або ті, що стосуються нас – ми осмислюємо своє існування та сприймаємо плинність життя?

Згідно з визначенням, наратологія займається вивченням оповідних текстів різних жанрових форм з метою виявлення закономірностей, що лежать в основі будь-якого наративу. Вона аналізує систему правил, які визначають взаємозв'язок між викладеними подіями та їхньою презентацією, способи та форми функціонування наративів, а також принципи їхнього створення і сприйняття. Центральним поняттям наратології є наратив, епістемологічний статус якого досі залишається дискусійним.

Попри необхідність аналізу текстів різних жанрових напрямів, основний фокус досліджень, як і раніше, зосереджується на літературно-художньому наративі. Оповідні жанри модернізму та постмодернізму вражають розмаїттям нових наративних стратегій і прийомів: це й відхід від інтриги як центрального організуючого елемента, й ефект «плаваючого» оповідача, й невизначеність темпоральної структури, й використання фальсифікаційних методів, а також гра з рівнями наративу. Такі експериментальні техніки розглядаються не лише як спосіб пошуку жанрової ідентичності, а й як спроба розширення дискурсивних можливостей, переосмислення комунікативних функцій літератури та мистецтва загалом. У постмодерністську епоху літературний наратив відіграє значну роль у розробці та вдосконаленні прийомів, що згодом інтегруються в широкий комунікативний простір і застосовуються в різних медійних та дискурсивних форматах. Дослідники відзначають, що традиційні межі між жанрами поступово стираються: політичні наративи набувають міфологічних рис, а рекламні тексти все частіше нагадують чарівні казки [7; 8; 17; 22 та ін.]. Так само методи, властиві літературному дискурсу, дедалі активніше запозичуються медіа, рекламною сферою, цифровим дизайном тощо. Це дає підстави вважати, що кожен наративний прийом варто розглядати як частину загального культурно-історичного й філософського процесу, що охоплює не тільки художній наратив, а й сам механізм створення та сприйняття історій. Безпосередньо це стосується і редуплікації – літературної наративної практики, яка трансформує традиційну модель розповіді та окреслює тенденцію до самореферентної форми наративу.

Поширення редуплікації як мистецького дискурсивного явища в текстах модернізму й постмодернізму тісно пов'язане з поверненням до авторефлексивної поетики. Водночас дослідження авторефлексії у наративних і дискурсивних структурах досі залишаються на периферії наукового інтересу, а зростання уваги до цієї теми спостерігається лише в останні десятиліття.

Дослідники починають звертати увагу на авторефлексивні наративи досить пізно. З одного боку, це пов'язано з труднощами філософсько-теоретичного осмислення авторефлексії як інструменту пізнання, з іншого – з епізодичністю її проявів у літературному дискурсі.

Здатність до авторефлексії формується одночасно з умінням структурувати та впорядковувати власний досвід. Процес розповіді передбачає дистанціювання від історії, її переосмислення та позиціонування оповідача як її джерела. Іншими словами, це розмежування між «Я», що розповідає (суб'єктом), і «Я», про яке ведеться оповідь (об'єктом). Поступове оформлення думки в мовні конструкції сприяє вербальній організації пережитих подій у наративних і ширших культурних моделях, тоді як індивідуальне осмислення спрямовується на самопізнання суб'єкта як джерела мовлення й мислення. Авторефлексія, як універсальна пізнавальна й семіотична структура, проявляється у різних дискурсивних форматах, проте саме літературно-художній наратив XX–XXI ст. стає особливим простором для її дослідження та конструювання.

Попри значну увагу дослідників до авторефлексії у наративі, це поняття досі залишається без усталеного визначення. Як зазначає Ж.-М. Шеффер, надзвичайно складно звести до єдиної концепції різні прояви рефлексивності, такі як «авторефлексія», «автореференція», «парадокс» та численні поняття з префіксом «мета-» [20, с. 15]. У найзагальнішому розумінні авторефлексія є характеристикою тексту, що призводить до дублювання або редуплікації його окремих компонентів – мовних, структурних, функціональних або пов'язаних із самим процесом створення тексту [23]. Це явище має важливе значення, оскільки допомагає побачити реальні масштаби наративної редуплікації. Тісний взаємозв'язок цих категорій підтверджується тим, що в низці наукових праць вони фактично використовуються як взаємозамінні поняття [21; 23].

Літературна авторефлексія традиційно асоціюється з включенням у твір авторських міркувань про літературний процес, вираженням став-

лення автора до створюваного тексту. Як зазначав М. Фуко, література, «замикаючись у власній самодостатності», прагне до аналізу своїх структур, форм і механізмів [15]. У художніх творах «естетична самосвідомість» проявляється по-різному: через діалог із попередніми текстами (інтертекстуальність) та культурними кодами (цитування, стилізація, колаж, пастиш), а також через усвідомлення внутрішньої будови тексту, особливостей його створення та сприйняття (літературна авторефлексія).

Феномени оповідної авторефлексії в літературному дискурсі активно досліджуються науковцями, які прагнуть знайти зв'язок між її формами та культурно-історичним контекстом. Особливу увагу вчені приділяють літературній авторефлексії як засобу вираження суспільної самосвідомості в певний історичний період, а також її поетичним аспектам [1–5; 10; 12; 20; 21; 23].

Розмірковуючи про авторефлексію як особливий стан літературного дискурсу, важливо підкреслити, що це явище вписується в багату літературну традицію. Ситуація, коли референтом якогось текстового фрагмента виступає сам текст, відома ще з часів античності. Авторефлексія як особливий стан літературного дискурсу має глибокі традиції, що простежуються від античності до сучасності. Вона проявляється в різних жанрах та формах, коли текст звертається до самого себе, осмислюючи власну природу.

Яскравим прикладом є «Божественна комедія» Данте Аліґ'єрі, де в «Раю» автор не лише розповідає про містичну подорож, а й рефлексує над процесом поетичної творчості, звертаючись до читача і наголошуючи на труднощах передачі божественного досвіду мовою. У театральному мистецтві Лопе де Вега в «Фуенте Овехуна» та інших комедіях вводить метакоментарі про сам театр, підкреслюючи його умовність та природу дійства. Дені Дідро у «Жаку-фаталісті і його пані» використовує прийом переривання оповіді, коли герої починають обговорювати сам текст, а Лоренс Стерн у «Житті і думках Трістрама Шенді» будує на цьому цілу композицію, іронізуючи над художньою умовністю та створюючи одну з перших метапрозових структур. У XIX столітті Едгар По у своєму есе «Філософія композиції» розкриває механізми творення літературного тексту, а його художні твори, як-от «Манускрипт, знайдений у пляшці», демонструють ігри з оповіддю.

Однак саме література західноєвропейського модернізму та постмодернізму наголошує на значущості авторефлексії як ключового чинника

у творенні смислів. XX століття, започатковуючи новий стиль оповіді, сприяє появі різноманітних наративних форм – від Роб-Грійє та Борхеса до Павича й Кальвіно. Хуліо Кортасар у «Грі в класики» створює текст із множинними траєкторіями прочитання, тим самим залучаючи читача до побудови оповіді, а Мігель де Унамуно в «Тумані» руйнує межу між вигаданим і реальним, вводячи сцену, де персонаж дискутує із самим автором щодо власної долі. Багаторівневий «устрій» літературних творів є очевидним наслідком тяжіння модернізму до ускладненої розповіді з розпливчастою системою дійових осіб, порушеною часопросторовою організацією, зміщеною функцією наратора, який виступає не лише в ролі оповідача, а й коментатора розказуваних подій.

Попри тривалу зацікавленість цією темою, проблема авторефлексії стала предметом детального літературознавчого аналізу порівняно нещодавно. Водночас її розглядають переважно як засіб глибшого самопізнання й пошуку ідентичності. Дослідники, аналізуючи літературоцентричні техніки у художній прозі, доводять, що самосвідомість літератури виявляється у структурі оповіді, яка виступає особливою формою організації дискурсу [4; 16]. Проявами рефлексивності стають як звернення до усталених культурних моделей і наративних форматів, так і переосмислення традиційних сюжетних структур, мотивів та технік розповіді. Естетизації прози також сприяють експериментальні підходи до трансформації звичних сюжетів.

Попри розмаїття підходів до дослідження рефлексивних аспектів у прозі, усталеної класифікації таких явищ досі немає. Залежно від особливостей тексту, що включає авторефлексивні компоненти, виділяють різні форми літературної саморефлексії, які можуть проявлятися безпосередньо в самому наративі або ж у супутніх дискурсивних формах. Ненаративні прояви авторефлексії існують у вигляді критичних роздумів, що нерідко набувають нефікційної форми. До таких автокритичних жанрів можна віднести маніфести, есеїстику, публіцистику, епістолярні жанри, а також літературну критику.

Як уже зазначалося, авторефлексія є способом прояву «літературної самосвідомості», що полягає у спробі автора осмислити власну позицію щодо створюваного тексту. У межах наративного дискурсу такі процеси формують окремий тип оповіді, який можна визначити як авторефлексивний наратив.

Авторефлексивний наратив, з одного боку, співвідносить себе з іншими видами дискурсу, зокрема

аргументативним та дескриптивним. Важливою складовою цього типу оповіді залишається його зв'язок із подієвістю, тобто викладом та впорядкуванням подій у дієгетичному просторі. Водночас в авторефлексивному наративі змінюється не лише сам характер подій, що описуються, а й спосіб їх представлення у тексті. На передній план виходять процеси самотематизації, які пов'язані не стільки з відображенням конкретної референтної події у сюжетному світі, скільки з осмисленням самої репрезентаційної події: актом розповіді, процесами рецепції, текстотворення та текстосприйняття. У наративному аспекті авторефлексія впливає на ключові складові подієвості, такі як наратор, фокалізатор, взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта, рівні нарації тощо, при цьому відбувається подвоєння та/або розщеплення цих елементів у межах дієгезису.

До характерних рис авторефлексивного наративу належать:

- аналіз власних механізмів через текстову самотематизацію, звернення до феномену письма та/або рецепції, аспектів формування оповідного висловлення тощо;
- замкненість та герметичність смислів у семіотичній системі;
- розщеплення суб'єктно-об'єктних зв'язків у межах дієгетичного простору;
- подвоєння або розщеплення основних наративних складових (голос, наратор, фокалізатор; мотив, подія, рівень нарації; процеси оповіді та рецепції тощо).

При цьому авторефлексія в оповіді може бути втілена як у змістовно-тематичних аспектах, пов'язаних із самотематизацією процесу створення тексту чи його сприйняття, так і через зміну або трансформацію наративної структури твору. У першому випадку вона стосується ключових

елементів, що формують основу історії, таких як мотиви творчості, образ письменника чи художника. У другому – зачіпає базові наративні категорії й інстанції (наратора, фокалізатора, суб'єктно-об'єктні зв'язки, рівень нарації тощо), подвоюючи або розщеплюючи їх у структурі дієгезису.

Наративна авторефлексія змінює усталені взаємозв'язки між історією та дискурсом, проявляючись у вигляді так званих наративних фігур. Форми авторефлексії в наративі здатні визначати оповідну стратегію, тим самим беручи участь у процесі семіозису тексту. У художньому творі вони втілюються передусім через прийоми, що функціонують на рівні оповіді як структурного елемента тексту. Авторефлексивні компоненти при цьому впливають на композицію, цілісність структури, наративні рівні та функції оповіді. До них, поряд із метанаративним коментарем і металепсисом, належить також редуплікація (*mise en abyme*).

На підставі цього можна зробити кілька узагальнень. По-перше, авторефлексивний наратив являє собою дискурсивний спосіб вираження авторефлексії в межах оповіді. По-друге, редуплікація є однією з характерних фігур авторефлексивного наративу. У межах тексту наративна редуплікація виступає особливою формою художньої дискурсивної практики, яка є варіантом авторефлексивної оповіді.

Висновки. Авторефлексія є невід'ємною складовою наративних досліджень, оскільки вона впливає на глибину та багатогранність літературних творів. Розуміння цього процесу дозволяє не лише краще інтерпретувати авторські інтенції, але й сприяє більш усвідомленому сприйняттю тексту читачем. Подальші дослідження в цій галузі можуть відкрити нові перспективи для аналізу літературних творів та їхнього впливу на аудиторію.

Список літератури:

1. Бистров Я. В. Англомовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики: монографія. Київ; Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 320 с.
2. Бумбур Ю.М. Авторська рефлексія в літературному творі (на матеріалі прози Джона Фаулза): дис. ... к.філол.н., спеціальність: 10.01.06 – теорія літератури. Горлівка, 2009. 195 с.
3. Вертипорох О.В. Авторська суб'єктивність у сучасному прозовому контексті: від постмодернізму до метамодернізму. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz/archive/23/part_1/48.pdf
4. Вертипорох О.В. Авторефлексивний текст Євгена Пашковського як явище українського постмодернізму: автореф. дис. ... к.філол.н., спеціальність: 10.01.01 – українська література. К., 2007. 17 с.
5. Гаєвська О. В. Автобіографізм і сповідальність в українській та японській жіночій літературах. *Нова філологія*. 2024. № 93. С. 42–48.
6. Іванишин П. Українське літературознавство постколоніального періоду. К.: Академія, 2014. 192 с. URL: <https://textbook.com.ua/literatura/1473448533>
7. Кривенко С. Дискурс-аналіз політичних процесів: різноманітність підходів. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2014. Вип. 4. С. 170–176.

8. Кривопишина А. Розважальний наратив: естетичний аспект і специфіка повісткування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вип. 41. С. 229–231.
9. Кун Томас. Структура наукових революцій. К.: Port-Royal, 2001. 228 с. URL: <http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm>
10. Насмінчук І. А. Автобіографізм і сповідальність як вияв філософії екзистенціалізму у творах Марії Матіос. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 30. С. 219–225.
11. Обискалов І. С. Рефлексія: поняття, види, функції, психологічна структура. *Журнал сучасної психології*. 2023. № 4. С. 47–57.
12. Пахаренко В. Метамодернізм як художній напрям : роздуми про новий тип світосприйняття. *Українська мова та література*. 2021. № 7-8. С. 56–68. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728820>
13. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
14. Стильові тенденції української літератури ХХ століття: 36. К.: ПЦ «Фоліант», 2004. 284 с.
15. Фуко М. Археологія знання / пер. з фр. В. Шовкун. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 326 с.
16. Хярчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2008. 248 с. URL: <https://surl.gd/iknjum>
17. Чорна Л.Г. Рольова структура малої групи як відображення функцій політичної системи соціуму. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави. 2013. Вип. 14. С. 271–280.
18. Шелупахіна Т. В. Постмодерністичний дискурс аналізу питань ідентичності. *The 12th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society"* (February 5–7, 2024) SPC "Sci-conf.com.ua", Kyiv, Ukraine. 2024. 1331 p. С. 977–982.
19. Fuller S. Social Epistemology. 2nd ed. Bloomington and Indianapolis, 2002. 315 p.
20. Schaeffer J.-M. Esthétique spéculative et hypothèses sur la réflexivité en art I J. Bessière (dir.) et M. Schmeling (dir.) II Littérature, Modernité, Réflexivité. Paris, Honoré Champion éditeur, 2002. P. 15–27.
21. Scheffel M. Formenselbstreflexiven Erzählens: Eine Typologie und sechsexemplarische Analysen. Tübingen: Niemeyer, 1997. VI p. 285 s.
22. Vestergaard T., Schroder K. The language of Advertising. Oxford: Basil Blackwell, 1985. 182 p.
23. Wessler É. La Littérature face à elle-même. L'Écriture spéculaire de Samuel Beckett. Amsterdam / New York, NY: Rodopi, coll. "Faux Titre", N°339, 2009. 461 p.

Bilovus L. I, Shvets T. V., Pavlishena L. V. SELF-REFLECTION IN THE ASPECT OF NARRATIVE STUDIES

The article is devoted to the study of self-reflection as a key component of narrative discourse, which plays a crucial role in the formation of a literary text. The author considers self-reflection as a cognitive and psychological process that affects the structure of the narrative, genre features of the text, and communicative interaction between the author and the reader. The analysis covers the main theoretical approaches to the concept of self-reflection proposed within narratology and literary theory, and also traces the connection between self-reflection and the socio-cultural context that determines its variability in literary practices.

Particular attention is paid to metanarrative strategies, intertextuality, and the author's communication strategies that contribute to the construction of the narrative structure of the text. The article analyzes the linguistic and stylistic means that determine the specifics of the author's reflection in a literary text, as well as the peculiarities of the author's self-awareness in the process of creating a literary text. The article also discusses the relationship between self-reflection and the phenomenon of literary self-awareness, which influences the choice of genre and stylistic means.

The article offers an overview of modern scientific approaches to the study of narrative self-reflection as a multidimensional phenomenon that combines the author's personal experience, literary traditions, and the latest aesthetic searches. The results of the study confirm that self-reflection is not only a key element of the process of creating a literary work, but also performs psychological, socio-cultural and cognitive functions. The conclusions of the study may be useful for further research on narrative strategies, as well as in the fields of literary criticism, literary theory, and cognitive narratology. In addition, the findings can be used in studies of authorial intentionality and reader reception, which opens up prospects for interdisciplinary analysis of narrative practices.

Key words: self-reflection, narrative discourse, metanarrative strategies, communication strategies, literary consciousness.